

Nezabúdajme, na čo urbár slúži a prečo ho naši dedovia zakladali

Zhovárame sa s Pavlom Machom
predsedom Urbáru pozemkového spoločenstva Beluša

■ Na akom geografickom území a hraníc lesov hospodárite?

Ako je známe, obec Beluša je piata najľudnatejšia obec na Slovensku. Rozlohou prevyšuje aj niektoré okresné mestá. Naše porasty sa nachádzajú v pohorí Strážovské vrchy a rozprestierajú sa od katastrálneho územia Slopná na východe, Mojšín, Hloža na juhu cez katastrálne územie Lednické Rovne na západe až po Považskú Bystricu na severe. Porasty nie sú územne celistvé, ale striedajú sa s porastmi Lesov SR a ďalších pozemkových spoločenstiev, čo nám sťažuje ich obhospodarovanie.

■ Môžeme aspoň v stručnosti nahliadnuť do histórie Vášho urbáru?

Vydaním urbárskeho patentu v roku 1767 za vlády Márie Terézie a úpravami v roku 1853 sa urbárska obec Beluša organizovala do roku 1950. Vznikom JRD zanikla.

O obnovu urbáru sa vo veľkej miere zaslúžil Ing. Pavel Zigo, ktorý spracoval podklady z roku 1933 o pôvodných vlastníkoch a ich dedičoch. Prvá registrácia je v júli 1992 a registrácia do pozemkových spoločenstiev podľa zákona o pozemkových spoločenstvách vo februári 1996.

„Naše obce, ktorým štát zobral časť podielových daní hľadajú zdroje vo vyššom zdanení pozemkov.“

Po určitých problémoch a nespokojnosti členov s vedením pozemkového spoločenstva sa v roku 2005 zmenilo vedenie urbáru. Do výboru sa dostali noví ľudia a odvtedy hospodárime tak, aby členovia dostali aj podiel na zisku. Investovali sme do nákupu technických prostriedkov. Začali sme stavať vlastnú budovu, ktorú sme pred vyše dvomi rokmi úspešne skolaudovali. Máme dobrú spoluprácu z poľovnými združeniami, ktoré poľujú na našich pozemkoch a pomáhajú nám pri výsadbe sadeníc, oplodovaní a čistení lesa od odpadov.

■ Aký vzťah sa vytvoril v prípade členov spoločenstva ku svojmu majetku?

Žiaľ, tu musím byť kritický. Je smutné, že členovia jednotlivých pozemkových spoločenstiev zabúdajú na podstatu urbáru, na čo má slúžiť a prečo ho naši dedovia zakladali. Zaujímá ich len finančný zisk. Neuvedomujú, si že okrem práv majú aj určité povinnosti. V minulosti musel každý člen odpracovať určitý počet hodín na zveladení majetku. A dnes? Skúste osloviť niekoho na povinnú brigádu...

■ Na akej výmere lesov hospodárite, aké je drevinové zloženie, zásoby na pni a stánovištné podmienky?

Celková výmera je 835 hektárov, z toho je 664 hektárov lesných pozemkov. Zvyšok tvorí

orná pôda a trvalo trávne porasty, ktoré má v prenájme miestny agropodnikateľ. Z lesných porastov je 124 hektárov ochranných lesov. V drevinovom zložení prevláda buk, smrek, ale máme aj dubové, jedľové a borovicové porasty.

„Je smutné, že naši ľudia zabúdajú na podstatu urbáru.“

Zásoby na pni sú podľa Programu starostlivosti o les 143 321 m³. Plánovaná ťažba je zhruba 27 700 m³. Porasty sa nachádzajú v dvoch lesných oblastiach Javorníky a Považské podolie. V lesných typoch prevládajú živné dubové bučiny.

■ Aké sú vo vašom prípade aktuálne vetrové kalamity?

Vzhľadom k tomu, že naše lesy sú prevažne zmiešané, vetrové kalamity sa vyskytujú iba pomiestne. Kalamitu sa snažíme čím skôr spracovať, aby nám nevznikali druhotné kalamity náletom biotických škodcov.

■ Súbežne s vetrovou kalamitou ste museli likvidovať aj silnú podkôrníkovú kalamitu...

Áno, v posledných dvoch rokoch bojujeme s lykožrútom, ktorému sa v suchých a teplých rokoch mimoriadne darí. Hoci sa snažíme napadnuté stromy okamžite po zistení kalamity spracovať, tento boj sme zatiaľ nevyhrali. Problémom je, že nie vždy sa podarí asanovať aj všetky zvyšky po ťažbe, v lete sa spaľovať nedá, postreky nechceme používať a keď aj zvyšky vyvezieme na energetické spracovanie, nie vždy sa to kvôli odbytu podarí včas zoštípkovať.

■ Aké metódy ochrany lesa používate?

Na sledovanie stavu podkôrníka máme feromónové lapače. Ochranu proti burine robíme vy-

žinám. Ochrana proti zveri náterom, pričom sme začali stavať oplôtky vzhľadom k tomu, že stavy zveri sú dosť vysoké.

■ **Darí sa vám včas vykonávať obnovu lesa?**

Nakoľko naše predsavzatie je uplatňovať prírode blízke hospodárenie spoľiehame sa pri obnove lesa na prirodzené zmladenie, Pekne zmladzuje hlavne buk, javor, jaseň, ale aj dub, borovica, smrek. Trochu nás mrzí, že sa nedarí zachovať zmladenie jedle, ktoré nám hneď v zárodku znehodnocuje zver. Umelo zalesňujeme v podstate len holiny po kalamitách, prípadne plochy, kde nám zmladenie vypadlo v dôsledku poškodenia zverou.

■ **A čo sa týka samotného zalesňovania? A jeho ochrany?**

Ako som spomínal, snažíme sa využívať prirodzenú obnovu, lebo každá sadenica tvorí náklady, ktoré môžeme ušetriť. Využívame jarné aj jesenné zalesnenie. Sadenice na jeseň ochraňujeme náterom, ale ako som už povedal, začíname mladé porasty ochraňovať aj oplocovaním. Je to síce na začiatok vyššia investícia, ale vráti sa to tým, že nám sadenice chráni aj pred letným ohryzom a neskôr, keď sa oplôtky budú udržiavať zabrániť aj lúpaniu v čase prerezávok.

„Vypracovanie programu o vtáčích územiach, poviem to mierne, prebiehalo trochu „čudne“...“

Naším cieľom je vykonávať včas aj výchovné zásahy, či už výseky prerezávky aj prvé prebierky. V roku 2018 sme požiadali o udelenie dotácie z Ministerstva pôdohospodárstva SR na mimoprodukčné funkcie lesov, ktorú nám schválili.

■ **Odkiaľ získavate sadbový materiál? Máte aj vlastné škôlky?**

Sadenice kupujeme v lesnej škôlke Flora.

■ **Vykonávajú práce pre vás cudzie firmy? Ak áno, aké máte s nimi skúsenosti?**

V ťažbe dreva máme stáleho dodávateľa prác, ktorý nám zabezpečuje všetky služby a sme s ním spokojní. V pestovnej činnosti využívame pri väč-

ších prácach dodávateľskú firmu, menšie práce zabezpečujeme miestnymi občanmi na dohodu o vykonaní práce.

■ **Ako postupujete a s akými výsledkami pri predaji dreva pri súčasnom prepade cien?**

Vyťaženie hmotu predávame z odvozného miesta. Máme svojich stálych odberateľov, ale v súčasnej situácii pri stále nižších cenách dreva sa snažíme nájsť vždy odberateľov, ktorí ponúknu najviac. Tiež musíme zabezpečiť palivové drevo pre členov urbáru, ktorí o to prejavia záujem.

■ **Nachádzajú sa na území urbáru aj porasty chránené ochranou prírody, alebo sú v obmedzení pôsobnosti lesného hospodára? Ako sa dá z tohto pohľadu hodnotiť vaša spolupráca s ochranou prírody?**

Časť našich porastov sa nachádza v CHKO Strážovské vrchy, kde hospodárime podľa Programu starostlivosti o les a so štátnou ochranou prírody zatiaľ nemáme problém. Uvidíme ako bude naša spolupráca pokračovať, pretože bol nedávno schválený Program starostlivosti o Chránené vtáčie územie Strážovské vrchy na roky 2019 až 2048.

„Pri obnove lesa sa spoľiehame na prirodzenú obnovu...“

Vypracovanie tohto programu prebiehalo, poviem to mierne, trochu „čudne“, na začiatku sme ani neboli informovaní a po vypracovaní prebehlo spoločné stretnutie vlastníkov pozemkov, ale pripomienky z väčšej časti neboli akceptované.

■ **Čo by ste si priali, aby sa v lesníctve a osobitne vo vlastníctve lesov zlepšilo?**

Som presvedčený, že o lesy by sa mali starať odborníci a nie ľudia, ktorí si zo dňa na deň zmysleli, že sa stanú ochranármi, pretože je to dnes populárne. A chceli by rozhodovať. Pritom nie náhodou platí, že prvými ochranármi boli lesníci.

Ďalej by som privítal väčší záujem štátu o problémy súkromných vlastníkov lesov. V zahraničí im pri súčasných problémoch s lykožrútom štát finančne pomáha. Na Slovensku obec, ktorým štát zbral časť podielových daní hľadajú zdroje vo vyššom zdanení pozemkov.

■ **Ďakujem za rozhovor.**

Ján Fillo